

Оптимізація обліку платників податку в сучасних умовах

Мишанський В.С., слухач Миколаївського відділення ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент *Процюк Т.Б.*

Передумовою ефективного функціонування податкової системи держави та елементом управління оподаткуванням є податковий контроль. За його

допомогою забезпечується зворотний зв'язок платників податків з органами державної влади. Податковий контроль за своєю суттю є завершеною фазою управління оподаткування та одним з елементів планування надходжень податкових доходів до бюджету.

Податковий контроль набув особливого значення в умовах перехідного періоду формування національної економіки та становлення правових відносин між платниками податків і контролюючими органами. Необхідність податкового контролю зумовлена об'єктивними потребами суспільства й держави в повному та своєчасному надходженні грошових коштів, які акумулюються з метою подальшого задоволення публічних потреб. Серед основних методів податкового контролю вчені називають метод обліку Метод обліку передбачає здійснення контрольних дій під час податкової реєстрації платників податків та об'єктів, що становлять основу обчислення податкового обов'язку

Облік фіскально зобов'язаних осіб має глибоке історичне коріння. Наприклад, у Китаї підрахунок податних землевласників проводився ще в V ст. до н. е. з метою правильного стягнення подушної податі, що сплачувалася в натуральній формі. У Західній Європі та Росії практика проведення переписів населення на початку також виникла для фіскальних цілей. У Древній Русі головними заходами, які визначили формування організованої податкової системи, стали переписи населення Великого Київського князівства (1245 р.), Суздальської, Рязанської та Муромської земель (1257 р.), Новгородських земель (1259 р.) та інші. Такі переписи проводили численники Золотої Орди для точності збору данини.

У СРСР облік платників податків здійснювали фінансові органи шляхом реєстрації громадян, які мали доходи або інші об'єкти оподаткування. Реєстрація проводилась щорічно станом на 1 січня. У процесі обліку платників також визначалось право громадян на податкові пільги. Дані обліку заносили до спеціальних книг, форму яких затверджувало Міністерство фінансів СРСР.

Із набуттям Україною незалежності функція обліку платників податків була збережена за податковими органами та деталізована в чинному законодавстві, зокрема в Законі України «Про Державний реєстр фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів» від 22 грудня 1994 року.

Процедура здійснення обліку платників податків детально регламентована в ПКУ, затвердженому з метою закріплення єдиної раціональної методики обліку платників податків і зборів в органах державної податкової служби, зокрема і платників єдиного податку.

Відповідно до ПКУ створено єдиний державний автоматизований банк даних - Державний реєстр фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів. Це система обліку платників податків та інших обов'язкових платежів, яка передбачає реєстрацію фізичних осіб з присвоєнням їм ідентифікаційних номерів. Проте існування автоматизованого банку даних не усуває всі проблеми реєстрації фізичних осіб - платників податків. Існують непоодинокі випадки відмови фізичних осіб від присвоєння їм ідентифікаційних номерів, мотивовані релігійними та іншими переконаннями.

Альтернативою присвоєння фізичній особі - платнику податків ідентифікаційного номера став облік за серією та номером паспорта. Цей облік відбувається на підставі Порядку внесення відмітки до паспорта громадянина України щодо ідентифікаційного номера фізичної особи - платника податків та інших обов'язкових платежів.

Однак, з прийняттям цього нормативного акта не було досягнуто мету - зняття в суспільстві соціальної напруги у зв'язку з небажанням великої кількості осіб отримати ідентифікаційний номер.

Це пов'язано з тим, що більшість законів і підзаконних нормативно-правових актів не приведені у відповідність один одному та зобов'язують фізичних осіб - платників податків надавати копію довідки про включення заявника до Державного реєстру фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів незалежно від факту податкового обліку за відміткою в паспорті.

Фізична особа, яка через свої релігійні або інші переконання відмовилася від прийняття ідентифікаційного номера, офіційно повідомила про це відповідні державні органи та має відмітку у паспорті, відповідно до чинного законодавства не має можливості, а саме: виступати засновником юридичної особи; обиратися (призначатися) до органу управління юридичної особи, уповноваженого представляти юридичну особу у правовідносинах з третіми особами, або особою, яка має право вчиняти дії від імені юридичної особи без довіреності, у тому числі підписувати договори; призначатися до складу комісії з припинення (ліквідаційної комісії) юридичної особи тощо.

Постає необхідність виділити із сукупності відокремлених підрозділів ті, які потребують взяття на облік у податкових органах. У ПКУ визначено, що взяття на облік платників податків - юридичних осіб і відокремлених підрозділів юридичних осіб здійснюється за їх місцезнаходженням відповідними органами державної податкової служби після внесення відомостей про них до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України або у випадках, передбачених законодавством. Підставою для взяття на облік відокремленого підрозділу юридичної особи є надходження повідомлення про створення такого підрозділу від державного реєстратора до органу державної податкової служби за місцезнаходженням відокремленого підрозділу.

Облік платників є підґрунтям, на якому формуються відносини між платниками податків і податковими органами, оскільки без постановки на облік, що передбачає надання відповідної інформації в податкові органи, останні не мають реальної можливості здійснити щодо такого платника податків заходи податкового контролю та, як наслідок, притягнути його до відповідальності. Отже, здійснення обліку платників податків є одним із найважливіших видів діяльності податкових органів.

Перевірки правоохоронними органами діяльності суб'єктів господарювання

Нескороджена Л.Л., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарсько-правових дисциплін ННПП НАВС

З аналізу чинного законодавства можна зробити висновок, що перевірки господарської діяльності правоохоронними органами є двох видів: 1) це перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання відповідно до Указу Президента України «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» від 23 липня 1998 року (надалі - Указ Президента); 2) перевірки діяльності суб'єкта господарювання на предмет виявлення злочину чи проступку відповідно до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

До контролюючих органів, які мають право проводити планові та позапланові виїзні перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, Указ Президента відносить: